

Antje Veld

PROF

*De biografie
van Kees Rijvers*

2016

THOMAS RAP
AMSTERDAM

Voor Toke Rijvers-Roovers

VOORWOORD

Ik was zeven jaar oud toen ik op 5 december 1933 van Sinterklaas een boek kreeg over Tom, een centrale spits van West Ham United. Het was een beige boek met een linnen kaft waar steeds meer draadjes aan gingen hangen toen het langer in mijn bezit was. De ene helft ging over het leven van Tom en de andere helft ging over de club. Keer op keer las ik het boek opnieuw. Er ging een wereld voor me open. Vanaf dat moment wilde ik profvoetballer worden.

Voor mijn ontwikkeling als voetballer zijn een aantal mensen zeer belangrijk geweest. Ten eerste, mijnheer Mathijsen, hoofdonderwijzer van mijn lagere school. Hij bepaalde hoe lang het speekwartier duurde en liet ons vaak wat langer doorvoetballen. Zelf deed hij ook altijd mee en nam alle penalty's met buitenkantje rechts, in de uiterste hoek. Bij mijn eerste club, Groen-Wit, ontdekte ik onder leiding van trainer Jan Luyken het spelen van wedstrijden. Op mijn veertiende maakte ik de overstap naar NAC waar ik lan-

ge tijd fijn samenspeelde met onder anderen Bram Lussenburg, Lou van der Linden en later Herman Bouwmeester. In die periode maakte ik ook kennis met een van de belangrijkste leermeesters uit mijn leven: Rat Verlegh.

Ik keek in die tijd vooral op tegen internationals zoals Kick Smit en de Marokkaanse Fransman Larbi Ben Barek. Echte toppers die overal inzetbaar waren. In 1946 mocht ik Smit vervangen tijdens mijn debuut in het Nederlands elftal tegen Luxemburg. In die wedstrijd speelde ik voor het eerst samen met Faas Wilkes en Abe Lenstra, ook twee geweldige wereldtoppers.

Op 13 november 1950 tekende ik een contract bij Saint-Étienne. Mijn droom kwam eindelijk uit. Vanaf dat moment verdiende ik mijn geld met voetbal.

Een paar jaar geleden vroeg mijn kleindochter, die tevens werkzaam is als journalist, of ze een boek over me mocht schrijven. Een biografie over mij, mijn vrouw, ons gezin en over voetbal. ‘Oké,’ zei ik, ‘maar je mag het pas na mijn overlijden uitbrengen.’ Ze wist dat ik van plan was om minstens 103 te worden. ‘Dat duurt nog wel erg lang,’ vond ze. Uiteindelijk stemde ik in met het idee om het rond mijn negentigste verjaardag uit te geven.

De vele gesprekken die ik voor het boek met haar voerde, bezorgden mij regelmatig slapeloze nachten. ‘Klopt het straks allemaal wel?’ vroeg ik mij dan vaak af. Ik had geen idee hoe ze het zou gaan aanpakken en werd hoe langer hoe ongeduldiger. Maar ik mocht het pas lezen als het helemaal af was.

‘Het is onmogelijk om een leven samen te vatten in één woord,’ schreef een van mijn favoriete schrijvers, Bernard

Pivot, in zijn boek *Les mots de ma vie*. 'In drie woorden misschien: geboorte, leven en dood. Maar dat is een beetje kort. Voor een boek heb je toch wat meer nodig.'

Samen met Annie, al ruim 66 jaar de liefde van mijn leven, en ons gezin hebben wij het voetballeven op onze eigen wijze vormgegeven. De manier waarop mijn kleindochter dit alles heeft beschreven, maakt mij supertrots.

Ik hoop dat u het met evenveel plezier en verbazing zult lezen als ik.

Kees Rijvers

Februari 2016, Princenhage

PROLOOG

Voor op de glanzende, witte uitnodiging staat in kleine lichtblauwe letters het getal 65. Opendevouwen verandert de kaart in een drieluik met links en rechts bijna dezelfde zwart-witfoto. Rechtsvoor zit Annie, met een grote bos bloemen in haar hand. Schuin achter haar staat Kees. Op beide foto's draagt Annie iets wits en Kees een donker pak met een stropdas. Links kan er net een kleine glimlach vanaf, maar hun blik oogt serieus. Een huwelijk, dat is niet niks, lijken ze te denken. Rechts lachen ze ontspannen, ondeugend bijna. Misschien omdat ze allebei weten dat Kees onder zijn nette jasje met corsage een slobberige trainingsbroek en oude, witte sportschoenen draagt. Op de foto zie je dat niet, want die is bij zijn middel afgesneden. Het is een klein geheim dat ze delen met de fotograaf. De rechterfoto is van dichterbij genomen dan de linker. Daardoor valt het nauwelijks op dat de mensen rechts in werkelijkheid wat kleiner zijn dan die op de linkerfoto. Het zijn dezelfde mensen, maar er zit precies vijfenzestig jaar tussen.

Ter gelegenheid van deze Briljanten Bruiloft willen wij graag het glas heffen en een hapje eten op de gedenkwaardige datum vrijdag 16-1-2015 in restaurant “De Boswachter” in het Liesbosch.

Onder aan de uitnodiging wordt in kleine letters nog verzocht om geen ruchtbaarheid aan het feest te geven richting de media. Kees Rijvers heeft naar eigen zeggen altijd zijn best gedaan om een goede relatie met de media te onderhouden. Niet omdat hij daar nou altijd zo’n zin in had, maar het hoorde erbij. Verplicht corvee, heeft hij het ook wel eens genoemd. De pers hoeft daarom niet op de briljanten bruiloft van Kees Rijvers en Annie Reijnaars te komen.

Kinderen, kleinkinderen en zelfs een paar achterkleinkinderen stromen op 16 januari de feestzaal van “De Boswachter” binnen. Er staan rode rozen in een grote vaas op een cadeautafel die steeds voller wordt. De bijna onzichtbare bediening vult in een Brabants tempo de champagneglazen bij. Er wandelen broers en schoonzussen de zaal in. Neven en nichten begroeten elkaar. En één voetballer heeft een uitnodiging gekregen: Eddy Achterberg, middenvelder van FC Twente in de jaren zestig en zeventig. ‘Dat is onze aangenomen zoon,’ lacht Annie. ‘We hebben zes dochters gekregen en Eddy.’ Kees knikt en klopt zijn ‘zoon’ een paar keer zacht op de schouder.

En verdomd als het niet waar is, er is toch ook één journalist binnengekomen. Toen een van zijn kleindochters journalistiek ging studeren, moet Kees zich wel even achter de oren hebben gekrabd. Daar krijg ik nog last mee, heeft ie mischien zelfs wel eens gedacht. Of wellicht kwam die gedachte pas toen ze hem aan zijn kop begon te zeuren over een boek.

Er is nooit een boek over jou geschreven, hè?

‘Nee.’

Waarom niet?

‘Waarom wel?’

Nou, jij hoorde toch bij het Gouden Binnentrio?

‘Tja...’

Maar heeft niemand het je dan ooit gevraagd, of ie een boek over je mocht schrijven?

‘Jawel, een paar keer. Maar ik wilde niet.’

Hoezo niet?

‘Geen zin in. Dat ligt allemaal achter me.’

Dan kan het nog wel interessant zijn.

‘Niemand vindt mij interessant hoor.’

Je was toch een van de eerste profvoetballers van Nederland?

‘Ja.’

Eigenlijk heb jij de weg vrijgemaakt voor het grote geld van nu. Je was een pionier.

‘Daar deed ik het niet voor. Ik wilde gewoon goed voetballen.’

Maar toen je naar Frankrijk ging om prof te worden, werd je uit het Nederlands elftal gezet. Dat is toch gek?

‘Best gek ja.’

Ben je boos op Nederland?

‘Nee hoor.’

Teleurgesteld?

‘Ach...’

Zal ik anders dat boek over je schrijven?

‘Moet dat?’

DEEL I

ENGELAND

‘Mijn vader kwam bijna nooit naar een wedstrijd kijken.’ Kees Rijvers zegt het zonder boosheid. ‘Niet toen ik in het eerste van NAC speelde en zelfs niet bij het Nederlands elftal. Toen ik voor mijn eerste thuiswedstrijd als international een kaartje voor hem regelde, verkocht ie dat. Daarna ging hij in het café naar het wedstrijdverslag op de radio zitten luisteren.’

We zitten aan de ronde keukentafel van het huis dat Kees en Annie eind jaren zeventig zelf hebben laten bouwen. Het ligt boven op de duinen van het Franse eiland Île d’Oléron, vlak voor de Atlantische kust, zo’n honderd kilometer ten noorden van Bordeaux. Na Corsica is dit het grootste eiland van Frankrijk.

Vanaf het stenen terras aan de achterkant kun je de zee bijna aanraken. Als het stormt wil het water wel eens zo ver omhoogkruipen dat het de terraspoort even aantikt. Op zulke dagen trekt Kees de zware houten luiken stevig dicht.

De buitenwereld mag dan tekeergaan, binnen zitten ze samen veilig.

Maar vandaag schijnt de zon en kijkt Kees naar de voice-recorder die op tafel ligt.

‘Neemt dat ding alles op?’

Ja.

‘Hoe lang houdt ie dat vol?’

Een paar uur.

‘Als het dan echt moest, dat interviewen, had ik altijd een voorkeur voor live-televisie. Daar kunnen ze niet in knippen, hè? Of je woorden verdraaien. Dat is precies zoals het is.’

Als jongste zoon in een gezin van vijf kinderen, vier na de dood van zijn broer Jos, werd Kees door iedereen verwend. Vooral door zijn moeder. ‘Mijn moeder was een lief mens. Mijn vader, die schoenmaker was, ging vaak naar het café. Nadat Jos was overleden, is hij meer gaan drinken. Als hij zo dronken was dat hij de trap niet meer op kon komen, bracht mijn moeder hem een dekentje wanneer hij achter de toonbank van de schoenmakerij in slaap was gevallen. Ik was dan al lang wakker geworden van het lawaai waarmee hij binnen was komen stommelen. Wat ie dan ook vaak in zijn slaap deed, was knarsetanden. Heel hard. Je kon het door het hele huis horen. Lag ik soms uren naar het plafond te staren. Verschrikkelijk vond ik dat.’

In april 1913 was Toke Roovers getrouwd met Kees Rijvers sr., de schoenmaker die haar al een paar maanden het hof had gemaakt. Ze vonden samen een ‘half’ huis boven een

winkelpand aan de Dreef 10 in Princenhage, vlak bij Breda. Als je het van de zijkant bekeek, leek het vanaf de punt van het dak tot aan de grond precies doormidden gezaagd te zijn. Waar het achterste deel van het huis was gebleven, wist niemand. Drie maanden na de bruiloft werd boven de schoenmakerij hun eerste zoon Jan geboren. Pas dertien jaar later, op 27 mei 1926, was het gezin compleet met de geboorte van de jongste zoon. Hij kreeg de naam Kees.

De Dreef was een van de drie centrale dorpsstraten die op de driehoekige Haagsemarkt uitkwamen. Op zondagochtend liepen de kerkgangers langs het halve huis naar de Sint-Martinuskerk aan de markt. De familie Rijvers sloeg geen kerkdienst over. De jonge Kees werd dan in een nette witte blouse gestoken met een stijve kraag waarvan de punten ver over zijn wollen vest heen staken. Zijn stropdas frommelde hij daar weer onder en zijn sokken werden tot net onder de knieën van zijn korte, sterke benen opgetrokken. Een rechte scheiding moest verbloemen dat hij liever met een varkensblaas tegen het muurtje aan de overkant van hun huis trapte, dan dat hij op de koude kerkbankjes zat.

Als hij de kans kreeg, was Kees als jongetje bijna altijd aan het voetballen. ‘Ze zeggen dat ik als baby mijn fles al tussen mijn voeten vastklemde. Ik weet natuurlijk niet of het waar is, maar het zou best kunnen.’

Op de St. Josephschool was hij de enige zesjarige die met de jongens van de hoogste klas mee mocht doen. ‘En dan nog speelde ik vooral via een muur aan de rand van de speelplaats. Als ik de bal daar goed gericht op schoot, wist ik tenminste zeker dat ik hem precies zo terugkreeg als ik dat wilde. Bij een teamgenoot kon het alle kanten op gaan.’

Hoewel Kees met de bal aan zijn voet al op jonge leef-

tijd iedereen de baas was, had hij thuis niks te vertellen. 'Ik was de jongste, een nakomertje. Ik werd wel verwend, maar moest verder meestal mijn mond houden. Als het even kon, was ik liever buiten op straat. Voetballen of fietsen.' Het had niet eens zoveel gescheeld, of hij was geen voetballer geworden, maar wielrenner.

Toen Kees rond zijn dertiende nog op de basisschool zat, de schoolleiding had hem er een jaartje extra gehouden, vond er een grote wielerskoers plaats in het dorp. Voordat de veteranen, amateurs en profs aan de start verschenen, mochten alle klassen van de St. Josephschool een wedstrijdje rijden. 'Drie rondjes om de kerk van anderhalve kilometer. Ik reed vooraan mee, want ik was snel. Maar ik had geen grote herenfiets en ik was niet zo zwaar. Chiel Kuyk was twee koppen groter en had een betere fiets. Bergafwaarts kon ik hem niet bijhouden, maar bij het klimmen en in de bochten was ik sneller. We haalden elkaar steeds weer in.'

Er stond veel publiek langs de kant, want de echte koers zou direct erna beginnen. De finish was op de Dreef voor de school, zo'n vijftig meter verder dan het huis van Kees. 'Aan het einde van het laatste rondje dacht ik: nou zal ik je hebben ook. Ik zette aan en in de laatste bocht schoot ik onder hem door. Maar ik ging zo hard dat ik weggleed en viel. Razendsnel kroop ik weer op mijn fiets en zette nog een keer aan. Vlak voor mijn huis lag ik weer naast Kuyk. Op de finish klopte ik hem met een bandlengte.'

Tijdens zijn volgende verjaardag verzamelde Kees in totaal tien gulden en kocht zonder iemand iets te vertellen een oude racefiets. 'Ik wilde meteen een stukje gaan fietsen naar het zwembad, maar onderweg reed ik lek. Moest ik terug naar huis lopen om de fiets weg te zetten en lopend weer

verder te gaan. Toen ik een paar uur later weer thuiskwam, was de racefiets weg. Op de plek waar hij had gestaan, lag een tientje met een briefje van mijn moeder: “Ben je helemaal gek geworden! Een racefiets? Wil je nooit meer zulke fratsen uithalen?!” Wielrennen was volgens mijn ouders verschrikkelijk ordinair. Dat deed je niet. Zeker niet als zoon van een middenstander. Ik was woedend en stormde het huis uit. Maar ik ben nooit meer gaan wielrennen.’

Kees mocht wel meer dingen niet die hij per se wilde. Zo moest en zou hij als kind naar Engeland, want daar werd het beste voetbal gespeeld. Dat wist Kees omdat hij vanaf het moment dat hij kon lezen elke week bij de slagerij aan de overkant van de straat naar binnen glipte om de *Maandagmorgen* op te halen. Slager Bram Lambregts knikte dan vriendelijk naar hem en schoof vervolgens de roze sportkrant in zijn richting. Thuis hadden ze geen krant en op de radio werd lang niet overal verslag van gedaan. Televisies waren er nog niet. Wedstrijden van het Nederlands elftal werden in Rotterdam of Amsterdam gespeeld, een onbetaalbare reis voor een jongen uit Princenhage. De sportkrant van de slager was het beste middel om alles goed bij te houden.

Op maandag 1 november 1937 stond in de krant dat het Nederlands elftal met 2–3 een vriendschappelijke wedstrijd van Frankrijk had verloren. Kick Smit, de beste aanvaller van Nederland en een groot voorbeeld voor Kees, had wél twee keer gescoord. Er stond ook een artikel in over een ingewikkelde transfer van Beb Bakhuys naar FC Metz. Bakhuys had als aanvaller voor het Haagse HBS en ZAC uit Zwolle gespeeld. Ook voor het Nederlands elftal was hij altijd van grote waarde geweest. Een maand eerder was hij door de

KNVB tot beroepsspeler uitgeroepen, omdat hij een contract zou hebben getekend bij de Franse club Stade de Reims.

Dat klonk mooi, maar was het niet. De KNVB zei hiermee in feite: jij verdient geld met het spel dat wij zo puur en plezierig mogelijk willen houden. Daarom hoor je op de Nederlandse velden, waar we uitsluitend amateurvoetbal spelen, niet thuis. Zijn status als beroepsspeler betekende dat Bakhuys ook niet meer welkom was in het Nederlands elftal.

Maar Kees vond dit niet zo interessant. Hij bladerde altijd eerst door naar de pagina's die over het Engelse voetbal gingen. Daar stond het! West Ham United had met 1-0 gewonnen van Newcastle United.

Wat vond je zo leuk aan die club uit Londen?

‘Geen idee. Ik weet niet eens meer wanneer ik ze ben gaan volgen.’

Waren ze goed?

‘Nou, het was geen Arsenal.’

Wat maakte hen dan zo bijzonder?

‘Ik vond het gewoon zo mooi klinken. West Ham United. Prachtig.’

Terwijl in Nederland de voetballers tot ver in de jaren vijftig als amateurs over het veld zouden rennen, werd in Engeland het profvoetbal al in 1885 ingevoerd. Spelers kregen betaald voor het spelen van wedstrijden. Schotland volgde dat voorbeeld kort daarna. Omdat er door de financiële compensaties meer op het spel stond, werden de competities in Engeland en Schotland steeds professioneler in vergelijking met